

Қазақстан Республикасының жекеменшік катынастарының дамуы

Орындаған*Амангелді Б.А.
Тексерген*Бейсенбаев Ж.

Меншік қатынастары дегеніміз не*

- Меншік категориясы кез-келген экономикалық жүйені ұйымдастырудың іргетасы болып табылады. Меншік ұғымы тарихи категория ретінде алдымен, жермен, содан соң өндіріс құрал-жабдықтарын иемденумен, пайдаланумен және оларды жалға берумен байланыстырылады. Осы тұрғыда, меншікті молайтуда өндіруші-адамның еңбегіне және оның еңбек өнімділігінің басымдылық рөліне ерекше мән беріледі, өйткені ол барлық байлықтың және пайда табудың қайнар көзі ретінде саналады.

ҚР.Меншікке қатысты 3 басты ұғым*

- 1) Иемдену – мүлікті іс жүзінде иелену мүмкіндігінің заңдық тұрғыдан қамтамасыз етілуі.
 - 2) Пайдалану – белгілі бір иіліктен оның пайдалы қасиеттерін алудың және одан пайда таба алудың заң жүзінде қамтамасыз етілуі.
 - 3) Билік ету – мүліктің тағдырын айқындаудың заңмен қамтамасыз етілуі.
- Ағылшын заңгері А. Оноре 1961 жылы алғаш рет меншіктің толыққанды кешенді құқықтарын ұсынды. Оны «бір буда құқық» немесе Оноре тізбесі деп атайды.

ОНОРЕ тізбегі жайлы 11 қағидат*

- 1. Иемдену құқығы, қандай да бір игіліктің жағдайын бақылау құқығы.
- 2. Пайдалану құқығы, игіліктерден оның пайдалы қасиеттерін алуға деген құқығы.
- 3. Билік ету құқығы, игіліктерді пайдалануды кім және қалай шешетіндігі жөніндегі құқығы.
- 4. Табыс алуға деген құқығы, игіліктерді пайдаланудан қандай да бір нәтижеге жете алу құқығы.
- 5. Егемендік құқығы, игілікті шеттету, тұтыну немесе жою құқығы.

- 6. Қауіпсіздікке деген құқығы, яғни игілікті қанаудан және сыртқы ортаның зияндылығынан қорғау құқығы.
- 7. Игілікті мұрагерлікке беру құқығы.
- 8. Игілікті иеленудегі мерзімсіздік құқығы.
- 9. Сыртқы ортаға зиян келтіретін әдістерді қолдануға қарсылық жасау құқығы.
- 10. Жауапкершілікке жазалау түрін қолдану құқығы, яғни қарызды төлеуге игіліктермен жазалау мүмкіндігі.
- 11. Қалдықтық сипат құқығы, яғни бұзылған құқық шарала-рын қалпына келтіруді қамтамасыз ету институтының өмір сүру құқығы.

ЖЕКЕШЕЛЕНДІРУ экономикааның артықшылықшылықтары ол*

- Микроэкономика
- Микроэкономикалық артықшылықтары:
 - капиталды инвестициялау;
 - өзіндік құнды төмендету және тиімділікті көтеру;
 - жаңа басшылық;
 - жаңа технологиялар.

- Макроэкономика
- Макроэкономикалық артықшылықтары:
 - бәсекелестіктің күшеюі;
 - қаржылық тұрақтылық;
 - капитал нарығының дамуы;
 - әлеуметтік бағдарламалар;
 - тікелей шетел инвестицияларын тарту.

MACRO

MICRO

Жекешелендірулердің түрлері*

- 1. *Кіші жекешелендіру* – жұмысшылар саны 200 адамға дейінгі мемлекеттік меншіктің шағын объектілерін жекешелендіру.
 - 2. *Жаппай жекешелендіру* – жұмысшылар саны 200 адамнан асатын орта кәсіпорындарды жекешелендіру. Басқаша, бұл купондық жекешелендіру деп аталады.
 - 3. *Жеке жобалар жекешелендіру* – жұмысшылар саны 5000 адамнан асатын ірі және стратегиялық маңызы бар мемлекеттік меншік объектілерін жекешелендіру.
 - 4. *Жеке жекешелендіру* – мемлекеттік меншік объектілерін жекелеген бөліктерге бөліп жекешелендіру.
 - 5. *Қарапайым кездейсоқ жекешелендіру* – мемлекет тарапы-нан бақылау орын алмайтын жекешелендірудің түрі.
- Әлемдік тәжірибеде жекешелендірудің алғашқы үш түрі аса кең тараған деп жиі айтылады.

Жекешелендіру әдістері*

- 1. Аукциондар, бұлар конкурстар жариялау арқылы қандай да бір мүлікті сату және сатып алу тәсілдерін қарастырады. Бұл жерде үміткерлер қатысатын ашық сауда коммерциялық конкурс арқылы жүргізіледі. Коммерциялық конкурс – максималды бағасы ұсынылып, сатып алушы қойылған шартты толық орындауға келіскен жағдайда мемлекеттік меншік объектілерін сату.
 - 2. Акцияларды сату, яғни кәсіпорын капиталындағы үлестерді сату. Бұл жерде тендерлер жарияланып, үміткерлер қатысатын жабық сауда инвестициялық конкурс арқылы жүргізіледі. Инвестициялық конкурс – коммерциялық конкурсқа ұқсас, бірақ жеңіс өлшемдері жекешелендіру объектісінің инвестиция мерзімі мен мөлшері болып табылатын сауда-саттық.
 - 3. Жалға берілген кәсіпорындардың мүлкін сатып алу. Бұл жерде кәсіпорындарды сату аукциондар арқылы ашық сауда тәсілдерімен жүргізіледі және сатып алушыға максималды баға қоюдың талабы ұсынылады.
- Қазақстанда кең көлемді жекешелендіру 1991 жылы басталды.

100.000\$

